

Lokalekonomisk analys

MO

Söderhamns kommun

Arbetsgruppen för LEA Mo överlämnar härmed sin slutrapport och hoppas att den kan bli en grund för att forma Mos framtida utveckling.

Vi är öppna för synpunkter och förslag.

Mejla gärna synpunkter till gruppens sekreterare:
norenanders2@gmail.com

Arbetsgruppen för LEA Mo

September 2021

Omslagsfoto: Maria Ullstrom

Den lokala hållbara ekonomin

En lokalekonomisk analys (LEA) är en metod för att göra en nulägesbeskrivning av en bygds ekonomi och struktur: Hur ser befolkningen ut, hur bor man, var arbetar man, var handlar man, hur många företag finns, hur är infrastrukturen m.m. Därmed kan vi få en utgångspunkt för hur vi kan påverka framtiden och välja vad vi lokalt vill prioritera. Denna metod har initierats inom Hela Sverige ska leva och leds inom Gävleborg av X-ing².

Resultatet av den lokalekonomiska analysen kan och bör ligga till grund för upprättandet av lokala och kommunala handlingsplaner. I denna version av LEA har hållbarhetsaspekten betonats och skiljer sig därmed från tidigare analyser.

Som underlag för analysen har vi utgått från det geografiska området Mo distrikt, vilket sammanfaller med det som tidigare hette Mo socken. Vi använder i fortsättningen Mo.

Bakgrund och arbetsmetod

Genom projektet Förädlingsmackapären, som drivs av Hela Sveriges ska leva/ X-ing Gävleborg, startades i maj 2019 ett arbete med att ta fram en lokal utvecklingsplan

(LUP) för Mo. Under juni 2020 fick vi klart att även göra en Lokalekonomisk analys (LEA). Vid ett öppet möte på hösten beslöts att starta en mindre arbetsgrupp för att ta fram en LEA för Mo.

Arbetsgruppen har bestått av Jonas Gramer (ordförande), Sven-Ulrich Olsson, Karin Flordal, Maria Ullström och Anders Norén (sekreterare). Från januari 2021 har gruppen haft ett flertal möten.

Vi siktar mot att processen därefter fortsätter med en LUP eller delprojekt inom olika områden för att gemensamt komma fram till hur bygdens invånare vill att Mo ska utvecklas i framtiden baserat på det faktamaterial som tagits fram.

Syfte med LEA

Syftet med LEA är att:

- Ge invånarna fakta om bygden som kan påverka framtiden
- Inventera färdigheter och resurser
- Föreslå tänkbara vägar för fortsatt utveckling
- Föreslå alternativ för att på lokal nivå bidra till ett hållbart samhälle

I Mokorset finns en bensinmack med kiosk. Foto: Claes Eriksson

¹ <https://helasverige.se/>

² <https://helasverige.se/gaevleborgs-laen-x-ing/kampanjer/laes-mer-om-vaar-organisation/>

Geografiskt läge och historia

Mo ligger ca 14 km från Söderhamn och 24 km från Bollnäs på ömse sidor om riksväg 50. Ytan omfattar 101 km² dvs 1 x 1 mil. Det finns ingen tydlig centralort utan Mo består av flera byar även om Mohed med området kring flygfältet och campingen i dag rymmer de flesta invånarna.

Mo socken har medeltida ursprung. Namnet kommer från den sandiga marken (mon) vid vars kant den tidigare kyrkan restes. Mo är en bördig dalgång med en natur som kännetecknas av en stor variation av vidsträckta skogar, bördiga åkermarker, höga berg, sjöar och unikt nog ett flygfält. Mo-bygdens topografi skapades när inlandsisen smälte och skapade den mäktiga rullstensås som skär genom landskapet.

I början av 1300-talet byggdes den

första stenkyrkan i Kyrkbyn, som då var bygdens centralort. Den nuvarande kyrkan invigdes 1822. Den byggdes delvis med sten från den gamla och platsen är dåtidens centralort med lintillverkningen i Flor.

Lin odlades sedan lång tid i Hälsingland och fick en stor betydelse för Mo socken när Flors Linnemanufaktur startade 1729. Tack vare den driftige industrimannen Stephen Bennet, skickliga arbetare och generösa subsidier skapades en omfattande verksamhet och Flor var en tid Sveriges tionde största industriort. Verksamheten upphörde 1859.

Gustav II Adolf låg inte bara bakom grundandet av Söderhamns stad 1620 utan även bildandet av Helsingeregementet 1630. Florhed valdes som mötesplats

Lin hade stor betydelse för Mo socken. Foto från Pixabay.

men flyttades 1689 till Mohed. Regementet flyttade 1909 till Gävle.

Jord- och skogsbruk har alltid varit en viktig näring i bygden. Postadressen var tidigare Hälsingmo för att undvika sammanblandning med andra orter med namnet Mo.

Natur

Mo socken ligger väster om Söderhamn kring Florån och Florsjön. Socknen har dalgångsbygd utmed ån och är i övrigt en kuperad skogsbygd. Huvudbygden ligger kring Florsjön, som avvattnas via Florån till sjön Bergviken i Ljusnan. Därutöver finns mindre sjöar, t ex Acktjärn och Bocksjön. Längst i sydväst ligger Villsjön. Här ligger även Djupdalsberget och Mobodarne. Den sydvästra sockendelen genomkorsas av den nyligen restaurerade järnvägen Söderhamn – Kilafors.

I bygdens västra del ligger byn Florhed och ännu längre mot väster reser sig Kasberget, Björnberget samt Åsboberget. Längst i nordväst ligger Stor-Hisjön och söder om denna reser sig Gruvberget med gamla gruvhål.

I norra delen av socknen reser sig dess

högsta berg, Högbrunnsberget (228 m ö h) och något längre söderut Ranboberget (197 m ö h) och Olberget. I nordost ligger Bocksjön och nordost om den reser sig Offerhällarna med fornlämningar efter offer.

Mo har två populära stigar, dels vandringsstigen Mostigen som löper från Bocksjön ända till Söderhamn, dels Kyrkstigen som leder från kyrkoruinen i Kyrkbyn till Östbo.

Mo-borna

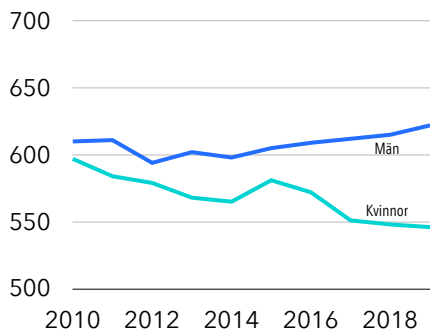
Befolkningsstruktur

Antal invånare (2019) är 1 168 personer fördelat på 528 hushåll. Under de senaste tio åren har antalet invånare sjunkit med 3,3% med vissa variationer under perioden. Befolkningstätheten i området är 11,5 invånare/km² och medelåldern är 46,6 år att jämföra med hela kommunen som har 24,4 invånare/km² respektive 45,1 år.

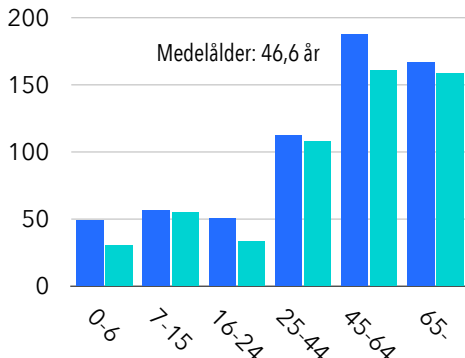
Således kan man konstatera att Mo har ett stabilt läge vad gäller befolkningsutvecklingen. Dock kan man önska sig fler yngre och att fler kvinnor väljer att stanna kvar.

Mobor

Befolkningsutveckling

Åldersfördelning

Förvärvsarbetande personer fördelat på näringsgren

Av de 561 förvärvsarbetande finns 69% inom den privata sektorn och 23% inom den kommunala. De dominerande näringsgrenarna är vård och omsorg, tillverkning, byggverksamhet, handel och utbildning.

Utbildning

57% av bygdens befolkning har gymnasial utbildning och 31% eftergymnasial utbildning att jämföra med kommunens 57% och 27%.

Arbetspendling

381 förvärvsarbetande personer pendlar ut från området. 70% av dessa arbetar i

andra delar av Söderhamns kommun. 123 personer pendlar in till området.

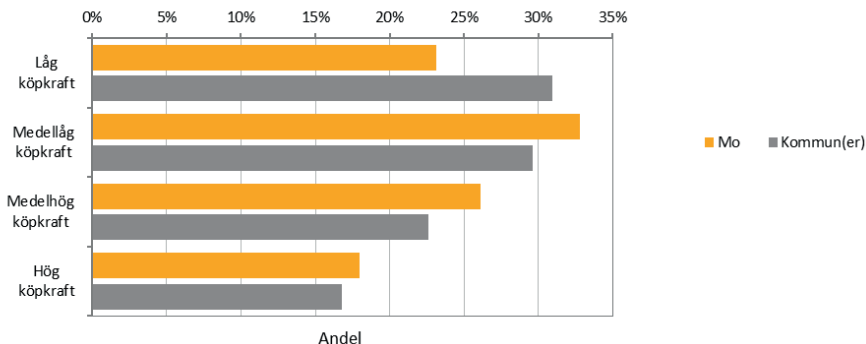
Köpkraft

Invånarna i Mo har en lägre köpkraft än den genomsnittliga köpkraften nationellt men högre än den i kommunen. Av invånarna har 23% låg köpkraft (31% kommunen), 33% (30%) medellåg, 26% (23%) medelhög och 18% (17%) hög.

Inkomster

Den sammanräknade förvärvsinkomsten (medelinkomst) för en person i Mo år 2018 var 271 000 kr (riket 299 000 kr). Den disponibla medelinkomsten för hushåll var 417 000 kr och för kommunen 382 000 kr samt hela riket 480 000 kr.

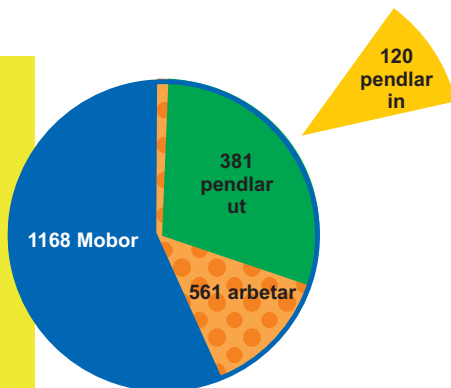
Ekonomisk standard (Köpkraft)

Jobb & pendling

- 206 arbetsställen,
av dessa:

- 32 har anställda
- 6 har Aer än 9 anställda
- 98 jord & skogsbruk
- 28 byggverksamhet
- 17 handel eller motorreparation
- 14 juridik, ekonomi eller teknik

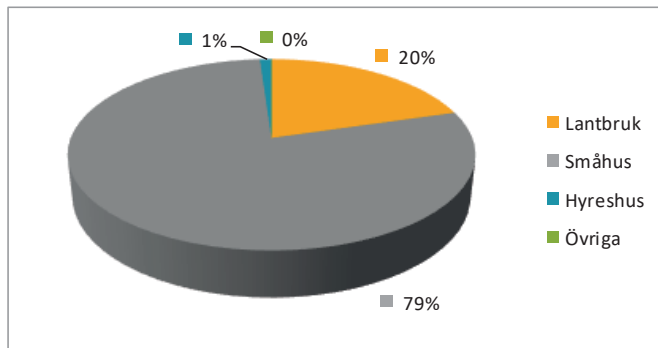

Bostäder och fastigheter

Som väntat dominerar friliggande bostäder i Mo där 79 % av de bebodda fastigheterna består av småhus, 20% av lantbruk och endast 1 % utgörs av hyreshus.

Andel bebodda fastigheter i området

Tabell 5

Andelar, fastighetstyper	
Lantbruk	20%
Småhus	79%
Hyreshus	1%
Övriga	0%

Arbete och näringsliv

Arbetsställen och sysselsättning

Enligt SCB:s statistik finns det 177 arbetsställen registrerade i Mo. Av dessa har 32 företag (18 %) anställda. De dominerande näringsgrenarna är Byggverksamhet (20 st.), Jordbruk, skogsbruk och fiske (11 st.) och Handel, reparation av motorfordon (10 st.).

Av det totala antalet arbetsställen finns 98 st. inom Jordbruk och skogsbruk varav ett tiotal har sin utkomst från arbetsstället. Av företagen har 6 st. mer än 10 anställda.

Den kommunala sektorn - skolan och gruppboenden - svarar för en betydande del av sysselsättningen i Mo. Därefter kommer flera företag inom byggsektorn. Det finns flera bilverkstäder som ofta är enmansföretag liksom de inom jord- och skogsbruk.

Inkomster och utgifter

De 528 hushållen i Mo har en total inkomst om 220 mkr medan utgifterna för hushållskostnader är 197 mkr. Den lokala försäljningen bedöms vara förhållandevis

stor inom Byggverksamhet medan livsmedelsförsäljningen är liten. Sammantaget är den lokala försäljningen uppskattad till cirka 10 mkr.

Service och samhällssektor

I Mo finns en skola, F-6, med ca 60 elever samt en förskola. I en skolutredning från 2020 beräknas elevantalet under de närmaste åren ligga på ca 100 elever.

Jordbruk står för många arbetstillfällen i Mo.
Foto från Pixabay.

I Mokorset finns en bensinmack med kiosk, som utöver tillbehör till bilar även säljer dagligvaror.

Moheds Camping tillhandahåller olika övernattningsalternativ med både stugor och uppställningsplatser för husvagnar och husbilar. Sommartid finns en restaurang med fulla rättigheter. En upprustning har startats för att den ska kunna återta sin position som turistmagnet. I anslutning till campingen ligger en badplats med brygga och sandstrand.

Mo kyrka tillhör Söderala pastorat tillsammans med Söderala, Bergviks och Skogs kyrka. Kyrkan används både för religiösa ändamål och för musikkonserter samt för Mo-skolans Lucia-firande och skolavslutningar.

Ekumeniakyrkan har sina lokaler i Mohed och Filadelfiakyrkan vid Mokorset.

Busskommunikationer finns till Söderhamn, Bollnäs och Edsbyn (linje 100) på riksväg 50 med två turer per timme under högr trafik. Linje 68 har få turer Mo skola – Vannsätter – Bergvik – Mohed.

Sommarkollot i Kyrkbyn har under nästan hundra år erbjudit barn från staden att under fem veckor träffa nya vänner och komma ut i naturen.

Infrastruktur

Vägnät

Mo korsas av fyra länsvägar, samtliga på södra sidan om rv 50: 588, 621, 627 och 628. Dessa vägar underhålls och plogas av Trafikverket fränsett en mindre sträcka i Mohed, som sköts av kommunen liksom vissa andra vägsträckor. I övrigt består vägnätet av privata vägar där skötsel och underhåll sköts av vägföreningar. Trafiksäkerhetsklassen på länsvägarna betecknas enligt Trafikverket som mindre god.

Det finns en angiven en lokal cykelväg, den från Mokorset – Mohed. Förutsättningarna för att transportera sig med cykel på vägarna på ett säkert sätt är således mycket dåliga.

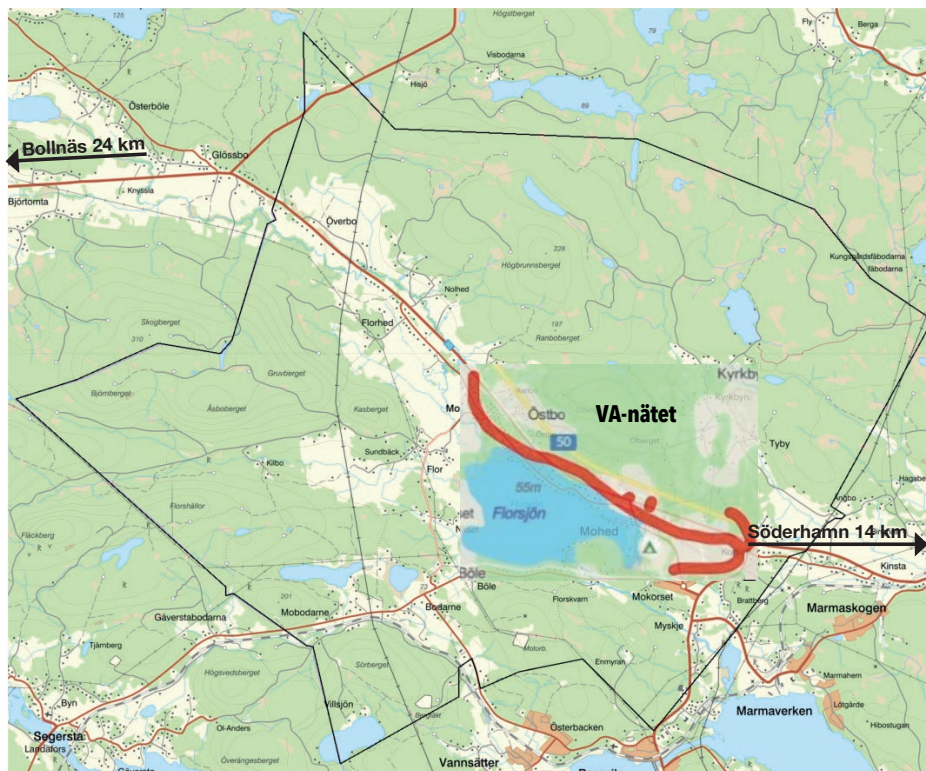
Badplatsen vid Florsjön. Foto: Claes Eriksson

Vatten och avlopp

Vattenförsörjningen i Mo kommer från rullstensåsen och har god kvalitet. De flesta bostäder har enskilt vatten och avlopp. Till det kommunala nätet finns 235

st anslutna fastigheter, främst i Mohed, Mokorset och runt skolan. I förslaget till kommunövergripande VA-plan finns inga planer på vidare utbyggnad.

VA-nätet Mo

Renhållning

Baserat på postnummer så har ca 81% av hushållen i Mo utsortering av matavfall. Enligt Söderhamn Nära ligger fokus inom renhållningen på att möjliggöra utsortering av matavfall även inom fritidsområden. I ett längre perspektiv är producentansvaret för insamling och återvinning av förpackningar avgörande och kommer att påverka framtidens insamlingssystem för hushållsavfall inkl. fastighetsnära insamling av förpackningsmaterial.

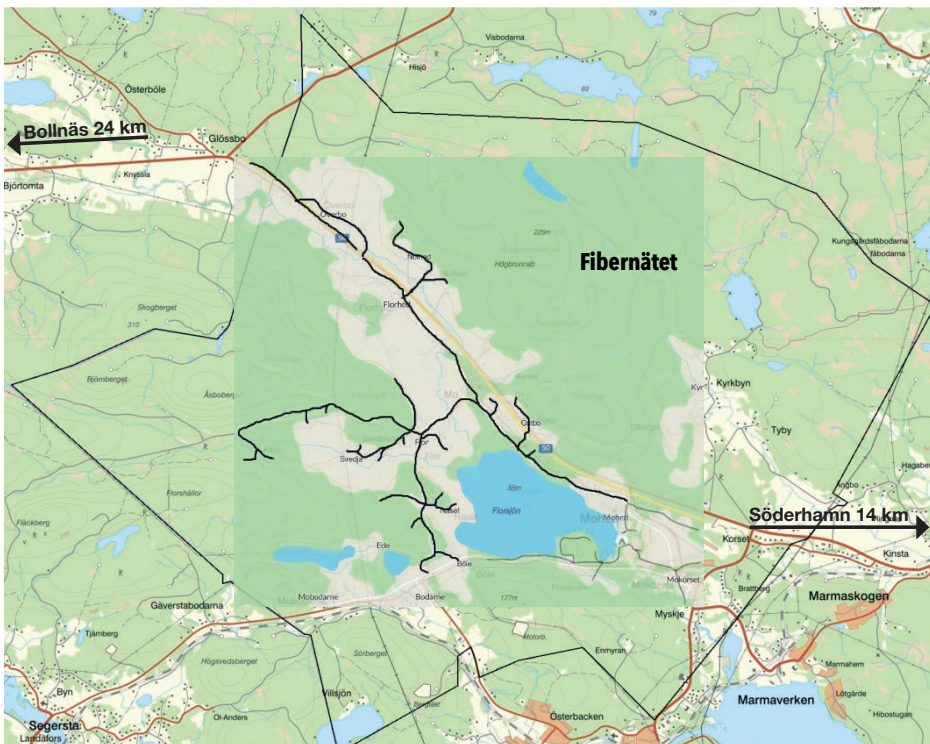

Bredband

Den utbyggnad av fiber till hemmet som påbörjades för 10 år sedan avslutas med de sista projekten under 2021. Söderhamn Nära har inga planer på ytterligare

områden för utbyggnad av nätet. Framöver handlar det snarare om att förtäta, dvs möjliggöra fler anslutningar, på redan bebyggda områden

Fibernätet Mo

Besöksnäringen

Mo erbjuder rikliga möjligheter till naturupplevelser och fritidssysselsättningar tack vare ett rikt föreningsliv och tillgången till flygfält (unik!), berg, sjöar, skogar och historiska platser. Utbudet är tillgängligt både för bygdens egna invånare och för övriga.

Få orter kan erbjuda ett eget flygfält. Moheds flygfält används i dag för privatflyg i regi av Söderhamns flygklubb. Söderhamns fallskärmsklubb har flygfältet som bas för sin verksamhet liksom Söderhamnsortens modellflygklubb Al-

batross. Som nämnts används flygfältet även för andra arrangemang som kräver stora fria ytor, t ex den årliga orienteringstävlingen O-ringen. Moheds SK är en anrik idrottsförening som främst är aktiv inom fotboll med lag för damer och med barnverksamhet. De spelar på fotbollsplanerna på Mohedsfältet. Föreningen äger Idrottsgården och där finns det ett välbesökt gym och det arrangeras även musikkonserter m.m. Sommartid ordnas bilbingo varje vecka.

Moheds Camping har i decennier varit

ett nav för bygdens besöksnäring med sitt vackra läge vid Florsjöns strand. Här erbjuds ett stort område för campare med platser för husvagnar och husbilar samt välutrustade stugor. Under sommartid finns även en restaurang och minigolfbana.

Mo aktivitetsförening har i Mohed påbörjat ett aktivitetsfält med en cykelteknikbana och en spårcentral för MTB-leder. Så småningom kommer det också finnas utegym och discgolf. Man har också rustat upp två tennisbanor. Därutöver har man bl.a. ordnat motionsspår och reflexbanor, pistning av skidspår, löpargrupper, strandröjning och skräpplockardagar.

Moheds vattenskidklubb bedriver sedan många år sin verksamhet på Florsjön.

Motorcrossbanan, Bölebanan, är välutnyttjad med en knattebana och en vanlig bana.

Jakt organiseras av Mo viltvårdsområde där man jagar både älg och småvilt inom hela Mo på 9 000 hektar. Det finns en stor och komplett jaktskyttebana ovanför Östbo. Viltvårdsområdet har också ett slakthus i Västra Flor.

Mo fiskevårdsområde har planterat in fisk i tjärnar och sjöar, i bland annat Stora Acktjärn.

Det finns många fornlämningar i Mo, bland annat från järnåldern finns fyra gravfält.

Växhuset i Mobodarne är en ekoby med

kursgård, café, trädgårdar och djur. Man värnar både om grödors och människors växande för en hållbar och rättvis utveckling.

Bergen erbjuder fina vandringar och utsikter över bygden. Kasberget har ett utsiktstorn, Ranboberget har ett vindskydd och grillplats. På nordsidan av Örtjärnsberget finns Tyskgrottan, en intressant historisk plats som är ett populärt utflyktsmål. Spännande grottor finns det på Djupdalsberget.

En välbesökt klättervägg finns på Olberget.

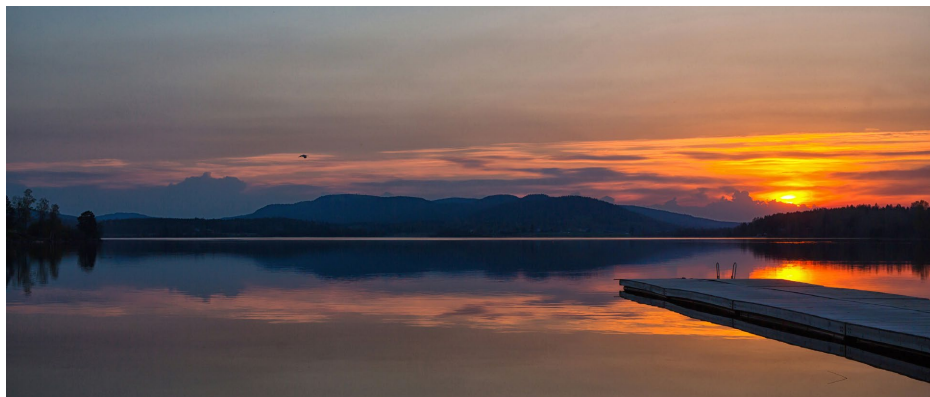
Ranbogården från 1700-talet var ursprungligen bostad för grundaren av Flors Linnemanufaktur Stephen Bennet. I dag bedrivs ekologisk odling.

Sörböle Gård är en hälsingegård som varit i samma släkts ägo sedan 1535. Under sommaren görs guidade visningar där man kan se gamla väggmålningar i festsalen.

Ytterligare en hälsingegård finns i Östra Flor, Jon-Lars.

Mo bygdegårdsförening anordnar sedan flera år motorträffar varje vecka under sommartid och dessa drar hundratals besökare, bilentusiaster såväl som andra.

Mo hembygdsförening har en livaktig verksamhet och anordnar bland annat byavandringar och varje sommar också en kyrkvandring.

Solnedgång över Florsjön i maj 2021. Foto: Anita Östlund

Styrkor och svagheter

Styrkor

- Varierad och vacker natur
- En stor mängd fritidssysselsättningar
- Flera besöksmål
- Mo skola och förskola
- Läget mittemellan två städer
- Goda pendlingsmöjligheter från riks-väg 50
- Ett rikt föreningsliv
- Varierat bostadsbestånd
- Stabil population

Möjligheter

- Ökad turism
- Fler kan utöva distansarbete
- Ökad inflyttning
- Nybyggnation
- Hållbar utveckling
- Ökat företagande och utvecklat före-tagsklimat

Svagheter

- Ej kommundelscentrum
- Avstannad fiberutbyggnad
- Saknar större mataffär
- Åldersstruktur - fler unga människor är önskvärt
- Brist på cykelvägar
- Begränsat näringsliv

Hot

- Översiktsplanen
- Kollektivtrafiken
- Skolplaneringen
- Klimatförändringar

Mot bakgrund av ovanstående kan vi grovt och mycket preliminärt dra följande slutsatser om Mo:

- Mo har en stor fördel vad gäller besöksnäringen med tanke på den ovanligt stora variationen av attraktiva besöksmål och fritidssysselsättningar
- Skolan är en nyckel för att bygden ska vara attraktiv för barnfamiljer
- Den lokala försäljningen är mycket begränsad och bör utökas
- Det är viktigt att bensinmack och tillhörande kiosk finns kvar
- Vagnätet är tillfredställande men tillgången till cykelbanor och kollektivtrafik är svag
- För att Mo ska vidareutvecklas är det viktigt att vi blir ett kommundelscentrum

Kollektivtrafiken är svag i Mo.
Foto Gunnar Olsson.

Hållbarhet

Livsstil

Det är svårt att definiera en enhetlig livsstil för Mos invånare. Spridningen är stor beroende på personliga intressen, uppväxt, ålder och kön. Dock kan man utgå från att de flesta föredrar att leva nära naturen och ha gott om utrymme.

Avstånd till affärer, jobb, skolor m.m. kombinerat med en gles kollektivtrafik gör att många tvingas använda bil för att transportera sig och familjemedlemmar till arbete, skola och fritidsaktiviteter såväl som för inköp. Motorintresset är starkt av tradition och många äger inte bara en eller flera bilar utan även fyrhjulingar och snöskotrar. För bönderna är en omfattande maskinell utrustning en nödvändighet.

Jakt och fiske gillas av många liksom sport och idrott i olika former.

Inom jordbruket har antalet gårdar med mjölkproduktion sjunkit och i dag finns endast två producenter. Tidigare mjölkgårdar har i många fall övergått till köttproduktion.

Intresset för lokalproducerad mat har ökat och flera gårdar har försäljning av egna produkter.

Skolan är en viktig förutsättning för många småbarnsfamiljer som väljer att bo i bygden.

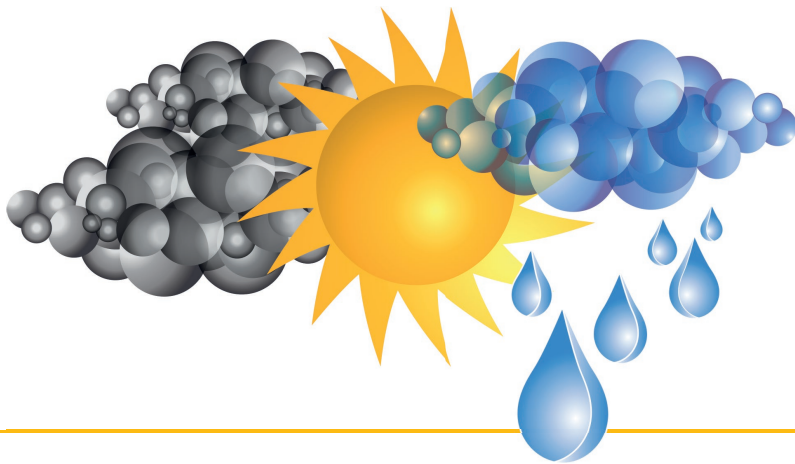
Klimatpåverkan

Allt fler tecken pekar på att klimatförändringarna sker i allt snabbare takt och de närmaste tio åren är avgörande för att undvika en mycket allvarlig utveckling för vår planet. Detta kommer innebära krav på stora och snabba förändringar i alla delar av samhället. Det gäller globalt men även på lokal nivå och för enskilda individer. Vi måste därför tillsammans resonera om vilka konsekvenser det blir för oss i Mo. Vad krävs för åtgärder i år och de kommande åren?

Inom bygden finns det två nav när det gäller att driva en utveckling mot ett mer hållbart samhälle som bidrar till att uppfylla de 16 nationella miljömålen; Växhuset och Ranbogården.

För att analysera vilken inverkan vår livsstil har för den lokala klimatpåverkan kan vi titta på:

- Tillgång på lokala råvaror och resurser
- Transporter
- Energi
- Vatten
- Avfall
- Kemikalier
- Lant- och skogsbruk

Vad händer nu?

I och med denna rapport avslutar arbetsgruppen sitt arbete med LEA. Vi anser att två av punkterna under syftet med LEA – att föreslå tänkbara vägar för fortsatt utveckling och föreslå ett alternativ för att på lokal nivå bidra till ett hållbart samhälle – bör diskuteras bland fler Mo-bor för att få en bredare förankring. Vår förhoppning är att fler är villiga att engagera sig för att utveckla Mo. Det kunde t ex ske genom att starta studiecirkelar på olika teman som t ex:

- Hur gör vi Mo klimatsmart?
- Hur kan vi attrahera flera företag?
- Kan vi starta en affär för lokalproducerad mat?
- Hur kan vi ordna klimatsmarta transporter?

Mo i september 2021

Arbetsgruppen för Lokalekonomisk analys

Källförteckning

All statistik är från SCB och gäller 2018 eller 2019.

Information rörande kommunal verksamhet har inhämtats från Söderhamns kommun och Söderhamn Nära.

Föreningar (urval)

- Mo hembygdsförening www.hembygd.se/mo
- Mo bygdegårdsförening www.motormonday.se/
- Mo aktivitetsförening www.facebook.com/groups/769644610450491
- Moheds sportklubb www.mohedssk.se/
- Moheds vattenskidklubb www.facebook.com/Mohedsvsk/
- Söderhamns flygklubb www.soderhamnsflygklubb.se/
- Söderhamnsortens modellflygklubb www.mfkalbatross.se/
- Kyrkbåtsroddarna www.facebook.com/florsjoroddarna/
- Barnkolonin Kyrkbyn www.facebook.com/barnkollot/
- Jakt www.facebook.com/Mo-Viltv%C3%A5rdsomr%C3%A5de-1466735193564046/about/?ref=page_internal
- Fiske www.mofiske.se/
- Näsets motorklubb www.nasetsmk.se/

Tack!

